

TÍÐARGREIN

At **loyva** og at lúka – hvar eru mørkini?

– Og hvør velur hvat hevur týdning og minni týdning?

BJARNI DJURHOLM

Løgtingsmaður

Tilvitanin um samfelagsviðurskiptini verða serverað umvegis elektronisku miðlarnar.

Í lógini um Kringvarp Føroya er lógarfest, at Kringvarpið hevur skyldu til at varpa sendingar, ið fevna um tíðindi, upplýsing, mentan og undirhald. Kringvarpið skal leggja dent á sakliga og óhefta upplýsing og eitt fjøltáttað tilboð, sum varðveitir og fjálgar um mál, mentan, átrúnað og siðalæru føroyinga.

Spurningurin er, hvussu røkir Kringvarpið sínar skyldur? Svarað kann verða úr ymsum sjónarhornum, men tað kemst ikki uttanum, at virðisgrundalagið er avgerandi fyri úrtøkuna.

Kringvarpið ger nógvar góðar sendingar, sum hava kjølfesti í gerandisdegnum og eisini sendingar við upplýsandi siðsøguligum innihaldi. Eisini leggur KvF dent á andaligu sendingarnar við morgunlestri, kirkjugongdum og møtum, sum lutfalsliga fáa góða rúmd.

Um nøgd er nóg mikið ella um góðskan er samsvarandi, tað velst um eygu og oyru sum síggja og hoyra.

Ynskja undirhald

Mentanin og føroyska málið eru fyri stórari ávirkan. Spurningurin er, hvussu vit kunnu tryggja, at mentan og kristna lívssjónin framyvir megna avbjóðingar-naruttaneftir?

Serstakliga hevur sjónvarpið gjørt munin á fatanini av kringumstøðunum burturi sum heima. Sjónvarpið hevur gjørt samtíðina til ein elektroniskan vígvøll, har vit allan sjónarringin kunnu sappa frá kanal til kanal, úr landi í land. Vaksandi valmøguleikarnir gera okkum yvirfladisk. Vit keða

okkum, flyta frá tilboði til tilboð, sum ger, at vit missa hugin at forðjúpa okkum. Ístaðin ynskja vit undirhald.

Hetta merkir eisini sendingarnar í miðlunum. Tað ræður um at servera skjót tíðindi, allarhelst skandalur og negativar frásagnir, sum skelka. Tað ræður um at halda hyggjarunum føstum. Ti

eru nógvar sendingar tengdar at einum veruleika, har okkurt baggar - er galið, órættvíst og negativt. Hetta er galdandi frá tíðindum til innantóm reality-shows.

Søgan í miðlunum verður framúr góð, kunnu teir avdúka okkurt, sum tilætlað ella ikki skuldi síggja dagsins ljós. Ti skulu sendingarnar oftast lýsa eina konflikt, har mark verður sett upp, millum gott og ilt. Har átekur so journalisturin sær uppgávuna at definera, at velja og vraka fyri síðani at exponera, har úrslitið so oftast er okkurt neiligt.

Ja, sum onkur segði, at tað mest positiva í Kringvarpinum farna veturin høvdu verið veður-tíðindini....

Valini givin frammanundan?

Fyri árum síðani var meginparturin av menta- og tíðinda-flutninginum skipaður av floksbetaltum boðberum ella miðlum - hjá okkum átti hvør flokkur sítt

málgang. Tann skipanin hevði endamálið at stuðla og styrkja tey sannfórdu um egna fatan av samfelagsviðurskiptum.

Síðani er miðlaheimurin blotnaður. Partapolitisku organini er søga og burturúr hesi gongd eru sprotnir miðlar, almennir eins og privatir, sum hava (ella siga seg hava) sum endamál at bera politisk, mentanar- og átrúnaðarlig óheft tíðindi.

Í altjóðagerðini er neyðugt, at miðlarnir eru óheftir og kunnu vera boðberar í samfelag, sum byggir á fólkaræði og sum kunnu tryggja, at vit fáa álítandi sendingar, har lurtarar/hyggjarar sjálvstøðugt og kritiskt kunnu meta um tað, sum serverað verður.

Ti hevur politiski myndugleikin gjørt avtalu við KvF um karmar, sum skulu tryggja, at okkara

gera nakran mun, tá síggjarar jú bara kunnu sappa til sendingar aðrastaðni, velur KvF at velja DR-sendingar frá.

Hetta setir óivað redaktiónirnar í KvF í tvístøður, og spurningurin hjá fyrrverandi SvF-stjóra kann tí vera aktuallur, hví ikki bara senda DR1 beinleiðis við føroyskum avbrotum, tá SvF kortini sendir somu sendingar forskotið, men sum borgarar kanska heldur velja at síggja beinleiðis frá DR?

Sæð í hesum ljósinum, so eru valini hjá sjónvarpinum avmarkað, úrslitini eru givin uppá forhend.

Hinvegin, so hevur útvarpið nógv betri møguleikar at gera sendingar, sum samvirka við publicservice-sáttmálan.

Haldi eisini, at útvarpið í stóran mun megnar at levera

harvið borgararnar.

Nú floksorganini eru burtur, hava miðlarnir nærum einkarætt uppá at allýsa gerandisdagin. At seta mørkini upp, at definera hvat lurtarar/hyggjarar skulu síggja ella hoyra.

Burturúr hesi støði hava miðlarnir definerað seg sjálvar sum 4. statsvaldið. Ognad sær rættin at vera fólksins vaktarhundar. Teir eru í dag tó neyvan bara nøgdir við at vera á vakt, vilja eisini hava leiklutin at gera av hvørjum veruleika teir vekja yvir.

Soleiðis gera miðlarnir av, hvat er aktuelt, rætt og rímligt, ella sagt øðrvísi, so flyta miðlarnir seg frá at hava vakið eygað við, kanna og avdúka brek og lýti í samfelagnum til at definera, hvat hevur týdning og soleiðis seta fólksligu, mentanarligu, politisku og harvið eisini moralsku/etisku dagskránna.

Eingin er neutralur

Farnu ártíggini er antiautoriteri hugburðurin vorðin sjónligari, samstundis sum sokallaði liberal sjónarmið vinna meira og meira hevd. Hetta sæst í mongum lívsins viðurskiptum, har tað, sum fyri mansaldri síðan var hildið rætt, nú stendur fyri falli.

Satelittsjónvarp og internet flyta mørk. Umvegis hesar miðlar ber til at vera on allan sólarvingin. Internetið er markleyst. Heil ríki fara til grundar í hesum døgum orsakað av markleysu møguleikum í hesum miðli.

Í hesum veruleika skal Kringvarp Føroya so varpa sendingar, ið varðveita og fjálga um mál, mentan, átrúnað og siðalæru føroyinga.

Hetta eru avbjóðingar, sum seta góðskukrøv til miðilin. Spurningurin er, um KvF livir upp til nevndu ásetingar?

Tíðindafólk og redaktørar eru sjálvsagt partar av teimum rákum, sum orsaka broytingarnar í samfelagnum. Sæð úr hesum sjónarhorni, so byggja sendingar í miðlunum í stóran mun á hvørjum lívssjónarmiðum miðlafólk eru kjølfest í.

Tað kann ongantíð foragast, at tey, sum gera sendingar hava gott vit og dygga ástøðiliga útbúgving. Kortini er tað neyvan nakar loynidómur, at hvørki intelligensur ella útbúgving

sendingar, sum eru í samljóði við galdandi ásetingar, ikki minst á mentanarøkinum.

Avgera dagskránna

Økjandi tal av miðlafólkunum hava drúgvur útbúgvingar sum viðføri, sum skal tryggja, at tey eiga at levera vælundirbygdar sendingar, sum er trygd fyri breiðum mentanarligum og ópolitiskum vinklingum av teimum málum, sum eru uppi í gerandisdegnum ella sum verða avdúkað av miðlaheiminum.

Men vandi er í hvørjari vælferð, tí hvussu megna miðlarnir at velja millum viðkomandi og óviðkomandi, rætt og rangt og hvar ganga mørkini? Og ikki minst, hvør velur hvat hevur týdning og minni týdning?

Í gomlum døgum vóru politisku, átrúnaðarligu og moralsku/etisku sjónarmiðini væl definerað og sóust tey aftur í politisku miðlunum. Floksbløðini vóru sambondini til veljararnar og

mentan og okkara lívsvirði ikki drukna sendifloyminum.

Semja er um, at KvF skal hava gott føroyskt mál í sínum sendingum og at Kringvarpið skal ansa eftir, at sendingar ikki kunnu skaða sálarligu og siðalagsligu menningina hjá børnum og ungum, eitt nú við ónærligum ella ógrundaðum harðligum innihaldi.

Hesir setningar eru greiðir og sjálvsagdir, men eru ásetingarnar ein stór avbjóðing fyri KvF.

Miðlamarknaðurin er óavmarkaður, og kunnu flestu jú bara skifta til aðra kanal, keðast tey av KvF.

Harafturat er meginparturin av tilfarinum, sum KvF sendir umvegis sjónvarpið danskt ella við donskum undirtekstum.

Tilfar, sum kanska er valt út frá øðrum etiskum ella siðalagsligum kriterium.

Hetta eru avbjóðingar, sum KvF skal handfara. Avbjóðingar, har valini kunnu vera torfør, men sum hinvegin kortini kanska ikki